

XIX ст.) / О. Нелін // Юридична Україна. – № 2. – 2014. – С. 8-12.

4. Чуйкова В. До витоків українського спадкового права / В. Чуйкова // Юридичний радник. – № 6 (72). – 2013. – С. 1.

УДК 347.962

Кудра І.А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Тимченко А. П., к.ю.н., доцент

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ В УКРАЇНІ

У сучасній національній правовій системі, у зв'язку з постійним оновленням законодавства, намаганнями законодавчої влади найбільш повно врегулювати весь спектр суспільних відносин, склалася непроста ситуація, що відзначається великою кількістю прогалин. Таке становище можна пояснити тим, що на практиці часто зустрічаються випадки, коли прийняті компетентними органами і посадовими особами правові акти суперечать Конституції. Зважаючи на це розвитку і вдосконаленню права в сучасній правовій системі повинна сприяти судова практика розвиток якої необхідно стимулювати в якості додаткового джерела національного права.

В українській правовій системі визначальне місце в ієрархії джерел права посідає закон, що регулює всі типові та нетипові суспільні відносини. Водночас в українському праві спостерігається тенденція до уточнення ідеї панівної ролі закону шляхом підвищення ролі судової практики. На основі закону як первинного джерела права поступово формується необхідна правова інфраструктура для сворення і дії судового прецеденту як вторинного джерела права, похідного від закону [1, с. 23]. В умовах незбалансованості судова система як жодна інша потребує запровадження додаткових засобів її узгодженого функціонування, зокрема й досягнення єдності судової практики, одним з яких є інститут судового прецеденту [2, с. 37].

Україні, як і будь-якій іншій країні романо-германської правової сім'ї, притаманні судові прецеденти у вигляді усталеної судової практики та переконливого прецеденту (у першу чергу, рішень ВСУ та вищих спеціалізованих судів). Є багато чинників загального характеру, що стримують розвиток судового прецеденту в праві України. До них належать корумпованість суддів, недостатній рівень кваліфікації суддів, вади системи підбору суддів, недотримання принципу незалежності суддів, відсутність ефективного механізму притягнення суддів до відповідальності за прийняття свідомо неправомірних рішень тощо.

На користь впровадження судового прецеденту як джерела права

свідчить і те, що система прецедентного права, у разі її запровадження, зобов'язуватиме суддів усіх рівнів постійно підвищувати свій професійний рівень, адже кожна зміна або скасування судового рішення автоматично порушує питання про причини допущених помилок і як наслідок — тягне дисциплінарну відповідальність [3, с. 28].

Аналізуючи позитивні та негативні наслідки впровадження судового прецеденту в правову систему, можна зробити висновок про те, що в Україні давно назріла потреба запровадження та нормативного закріплення судового прецеденту. Для більш ефективного його провадження слід встановити, що судовий прецедент є додатковим джерелом права і застосовується у випадках прогалин у правовій системі. Рішення може бути визнано прецедентом, якщо воно прийняте судом будь-якої інстанції, пройшло перевірку в апеляційному та касаційному порядку й оприлюднене в офіційному друкованому документі Верховного Суду України. Обов'язковість дотримання певного рішення як судового прецеденту виникає для судді у справі, яку він розглядає, тільки за умови подібності справи тій, яка вирішена раніше. Підсумовуючи викладене, можна зробити висновки, що важко буде використовувати судовий прецедент як джерело права, оскільки юристи звикли здебільшого тлумачити норми права на свою користь, а не шукати та застосовувати потрібний прецедент. Слід зауважити, що в світі відбувається своєрідний обмін: країни англо-американської системи застосовують в судовій практиці кодифіковане законодавство ЄС, а країни романо-германської системи дедалі частіше застосовують прецедент. Тому, враховуючи європейську спрямованість України, заяви та дискусії з приводу введення судового прецеденту вже не викликають подиву [4, с. 107].

Отже, система прецедентного права робить передбачуваною і прозорою судову систему та діяльність правоохоронних органів, оскільки органи та посадові особи не зможуть у розгляді подібних справ відступити від правила, закріпленого в попередньому рішенні, що стало прецедентом. Це зумовлює втрату необхідності чинити тиск на суд чи посадових осіб, зменшується кількість скарг, знижується рівень корупції, оскільки ніхто не зможе діяти в аналогічній справі інакше ніж у попередній. З цього випливає, що ідея запровадження права судового прецеденту в Україні має право на існування.

Література

1. Гвоздецький А. Платформа для реформи / А. Гвоздецький // Юридична практика. – 2012. – № 24. – С. 23.

2. Романюк Я. М. Єдність судової практики: теоретичні засади та вдосконалення законодавчого забезпечення / Я. М. Романюк, І. В. Бейцун // Вісник Верховного Суду України. – 2012. – № 5. – С. 37.

3. Ямковський В. І. Впровадження судового прецеденту як необхідний елемент гармонізації законодавства України з європейськими правовими

системами / В. І. Ямковський. // Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал «Порівняльно правові дослідження». – 2002. – № 2. – С. 28.

4. Журавко В. С. Проблеми введення судового прецеденту в правову систему України / В. С. Журавко // Управління розвитком. – 2013. – № 16. – С. 107.

УДК 177.9 (043.2)

Матвійчук Я.Ю., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Кожен громадянин повинен мати право на доступ до правосуддя, щоб захистити свої порушені чи невизнані права, свободи та інтереси. Розглядаючи Конституцію України і Закони України варто зауважити, що вони гарантують це право кожній особі. Здається, що це право здійснити дуже просто. Проте, крім права, громадянин має мати можливість його реалізації.

Різні аспекти цієї проблеми були предметом вивчення багатьох науковців і юристів, а саме: Ю. В. Білоусова, В. Д. Бринцева, Л. О. Воскобітової, В. В. Городовенка, Ю. М. Грошевого, К. Ф. Гуценка, М. А. Гурвича, М. Л. Ентіна, В. М. Жуйкова, О. Р. Куйбіді, В. М. Лебедева, Д. Д. Луспеника, В. Т. Маляренка, І. Є. Марочкіна, О. М. Овчаренко, І. А. Приходька, Д. М. Притики, Н. Ю. Сакари, В. М. Сидоренка, Н. В. Сібільової, В. Є. Чіркїна, О. Г. Шило, В. І. Шишкіна, П. І. Шевчука, С. Г. Штогуна, А. Г. Яреми, В. В. Яркова та н.

Під доступом до правосуддя, згідно зі стандартами судів загальної юрисдикції, слід розуміти здатність особи безперешкодно отримати судовий захист як доступ до незалежного і безстороннього вирішення спорів за встановленою процедурою на засадах верховенства права.

В Україні діє принцип вільного доступу до правосуддя. Аналізуючи його, треба звернути увагу на отримання кваліфікованої правової допомоги, що безпосередньо стосується реалізації цього права в Україні. Ця допомога в Україні надається адвокатськими об'єднаннями, окремими адвокатами та фахівцями в галузі права, які зареєстровані у встановленому законом порядку та мають свідоцтво про надання правової допомоги. Варто сказати, що в Україні існує недостатність правової допомоги, що виступає практичною перешкодою в доступі до правосуддя.